

SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

GODINA XI

MAKARSKA 1971.

BROJ 4

NAJGORA NEVOLJA NAŠIH EUHARISTIJSKIH MOLITAVA

U Službi Božjoj (god. XI, br. 1, str. 14—15) objavio sam članak s gornjim naslovom. Riječ je o prijevodu najsvetijega dijela prve i treće Euharistijske molitve koja bi morala svojom dikcijom prije svega biti »svakom razumljiva, pa i djetetu«, a da ne govorim kako bi morala »vjernike dirati duboko u srce (Papin govor, Notitiae 12, str. 379)!

Na udaru članka bio je prijevod koji glasi: (Isus) »Uze kruh, tebi (Ocu) zahvali, **tebe** (Oca) blagoslovi, razlomi i dade učenicima...!« Latinski tekst glasi: »Accepit panem et tibi gratias agens benedixit, fregit, deditque discipulis...«

Usporediš li oba teksta, očito je u hrvatskom prijevodu dodana riječ: »Tebe«!

U članku sam naglasio da ta nepotrebna riječ unosi zbrku, jer nadahnjuje dogmatski neodrživu tvrdnju da lomimo Boga. Priprostom puku, u najmanju ruku djeci, smeta razumijevanju, a u starijih ljudi, osobito u svećenika koji još imaju jezičnog osjećaja stvara zlu krv u najsvetijim trenucima. Stoga sam i **predložio da se nepotrebni višak crta.**

Članak sam poslao Tajništvu biskupskih konferencija s molbom da na njega upozore dr Tomislava Šagi-Bunića i dr Martina Kirigina koji su zahtijevali da se u naš prijevod ubaci takav umetak. Zamolio sam da na članak upozore i biblijske stručnjake. Zaželio sam da Tajništvo eventualne prigovore dostavi lojalno i meni kako bih imao zgode na njih odgovoriti.

— Nisam dobio ništa.

Od vrhbosanskoga sam natpastira dočuo da **članak nije bio stručnjacima ni stavljen do znanja.** Žao mi je, jer sam se čudio koliki su mi svećenici, pa i profesori na njemu čestitali, budući da su i oni osjetili nevolju i uočili težinu dokaza.

Biskupska je konferencija držala da je u pitanju **sitnica.** Našao se tamo i stručnjak za hebrejski jezik te ustvrdio da nije lako ustanoviti pravi smisao hebrejske riječi »**Berakha**«.

Na žalost moram reći da to značenje nije ni važno. Ipak je konferencija na temelju toga suda prijedlog o revidiranju odbacila.

Smijem li natuknuti da mišljenje rečenoga stručnjaka ide samo meni u prilog? Ako ni hebrejska riječ »Berakha« ne znači sigurno »dati hvalu Bogu«, onda bi tek moja pretpostavka bila pouzdana. Na žalost, *salva reverentia*, nije tome tako. smisao je hebrejske riječi »Berakha« **u židovskoj liturgiji** nesumnjiv, takav kakva ga pretpostavlja Dr Tomislav Šagi-Bunić i Dr Martin Kirigin!

Žao mi je što rečeni stručnjak nije mogao zamijetiti da je težina dokaza zapravo u razlici između novozavjetnog značenja riječi »eulogein« i starozavjetnog smisla hebrejskoga »Berakha«.

Nas više zanima kršćanska predaja i smisao riječi »eulogein« i »benedicere« **u Euharistijskoj molitvi**. Kako točno utvrditi **književnu vrstu** te riječi na tome mjestu? (Usp. *Notitiae* 12, str. 396!)

Drugi Vatikanski sabor naglašava da **u polog crkvene predaje** ne spadaju samo riječi, nego i život. Poimence Sabor misli na liturgijske **kretnje** i njihov smisao. (Usp. DV 4, 8)

Sva je sreća što je smisao riječi »benedixit« u crkvenoj predaji dovoljno jasno **naznačen gestom blagoslova** koji je u bogoslužju do dana današnjega sačuvao svoje značenje. Ta je kretnja **tihi komentar** o shvaćanju kako je Crkva **stoljećima** razumjela riječ »benedixit«.

Tako smo pronašli literarnu vrstu odakle je smisao te riječi u negdašnjem Kanonu, a suvremenoj Euharistijskoj molitvi više nego jasan.

Netko će pomisliti: **Crkva se zabunila?** U počecima kršćanstva bila je stvar možda drugačija? **To je** upravo **pretpostavka** Dr Tomislava Šagi-Bunića i Dr Martina Kirigina. Samo po sebi bilo bi to moguće. Da se, dakle, vratimo k prvim izvorima kršćanstva i liturgije? Da popravimo smisao latinskoga teksta?

Ipak, oprostite! **Crkva je autentična čuvarica** staroga pologa. **Lakše će se zabuniti** jedan Dr Tomislav Šagi-Bunić ili jedan Dr Martin Kirigin, nego sveta Crkva! Nema smisla da letimo pred rudu i brzopleto donosimo odluku koja odbacuje stoljetnu predaju! **Treba** stvar prije dobro **odvagnuti!** Što bismo o tome mogli reći?

Ima li riječ »eulogein« u raznim biblijskim inačicama značenje »dati hvalu Bogu« ili »blagosloviti«? **Mnoga su mjesta** takva da **podnose oba prijevoda**. To vrijedi za Mt 14, 19; 26, 26; Mk 6, 41; 14, 22; Lk 9, 16; 24, 30. Ipak ostaju **два teksta** u kojima ta ista riječ ne može nikako značiti »davanje hvale Bogu«, nego jedino »blagoslivljanje« ili posvećivanje«.

Jedno sam takvo mjesto već natuknuo u Službi Božjoj. U pitanju je **najstariji biblijski euharistijski spis**, poslanica Korinćanima: »**To poterion tes eulogias ho eulougoumen**« — »Calix benedictionis cui benedicimus!« (Kor 10, 16). Onaj »**ho**« sigurno se gramatički odnosi na kalež, a nikako na Boga. Gdje je biblijski stručnjak koji bi se ovo mjesto usudio drugačije protumačiti? Da ga vidimo! Ipak bi bilo dobro da izađe na javu! (Usp. Iv 3, 19—21).

U međuvremenu pronašao se još i drugi tekst, isto tako nedvosmislen, a iz njega je Crkva upravo i pozajmila kretnju koju je stari Kanon stoljećima propisivao. Riječ je o izvještaju kako se Isus oprostio od učenika.

Evo teksta: »Kai eparas tas heiras autou, **eulogesen autous**«. Kai egeneto **en to eulogein** auton **autous** dieste ap auton.« Latinski prijevod: »Et elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis.« (Lk 24, 50—51).

Ni tu ne preostaje nikakva sumnja da se smisao riječi ne može nategnuti na Boga. Blagoslovio je apostole. Kretnja blagoslova, stoljećima sačuvana, prenijela nam je i značenje koje Crkva pripisuje riječi »benedixit« u Euharistijskoj molitvi.

Smijem li našim stručnjacima uz bok postaviti **stručnjaka** na tom području **svjetskoga glasa** koji je svoj životni trud uložio upravo u **istraživanje euharistijske simbolike u prvoj Crkvi**, osobito u liturgiji? Bio je to **Jean-Marc Dufort S. J.** Da navedem samo jedno njegovo novije djelo: »Le symbolisme eucharistique aux origines de l'Eglise!« (Studia, travaux de recherche, collection dirigée par les facultés de Montreal avec la collaboration de l'université de Sudbury, Dexclee de Brouwer, Bruxelles, Paris, Montreal 1969).

U svojoj knjizi Jean-Marc Dufort stručno obrađuje i gornje tekstove i čvrsto stoji na stanovištu da je u Novom Závjetu značenje riječi »eulogein« i »euharistein« ustaljeno drugačije nego što pretpostavljaju Dr Tomislav Šagi-Bunić i Dr

Martin Kirigin! Spominje da je njegovo **mišljenje danas** među stručnjacima **već utvrđeno i opće prihvaćeno!** (Usp. str. 53—58, 65—78, 72—74, 81—82, 97—99).

U stvari prva je kršćanska zajednica s pravom prihvatila riječ »**dati Bogu hvalu**« za cjelokupno euharistijsko slavlje! Razlika je od Staroga Zavjeta u tome što je tamo čast bila samo u ljudskoj riječi, u sjeni simbolike, u Novom je pak Zavjetu to »**davanje hvale Bogu**« **zasnovano** upravo na **posvećivanju kruha i vina** koje omogućuje i u najdubljoj biti sadržava žrtvu hvale te je i nama omogućuje prema riječi sv. Pavla: »Quotiescumque manducabitis panem hunc et calicem bibetis, **mortem Domini annuntiabitis**, donec veniat.«

Dr Šagi-Bunić i Dr Martin Kirigin pretpostavljaju da je bit hvale Božje u riječima, ali se po svoj prilici varaju. Isus nam je zapovjedio: »Uzмите, jedite, pijte... **ovo činite meni na spomen!**« To je čast, a ne slabunjave ljudske riječi!

Uostalom, ako i stoji da smisao riječi »benedixit« nije pouzdan, zašto bismo morali značenje suziti prema želji naših teologa na uštrb stoljetne crkvene predaje umjesto da ostavimo otvorene i dalje obje mogućnosti? Zar je njihov ugled tako velik da mora i Crkva pred njim ustuknuti?

Bojim se da u **pozadini** ove borbe ne stoje dublji dogmatski razlozi, **zastranjenje s obzirom na vjeru pretvorbe!** (Papa naglašava kakvu on »muku muči što ima danas ljudi koji s obzirom na pretvorbu šire u svijet nazore koji zbuňuju i stvaraju u dušama zbrku kao da bi (teolozi) smjeli tumačiti stvari drugačije nego što je izvorno značenje naučavanja Crkve. Nije, naime, dopušteno simboliku euharistijskoga znaka toliko isticati da bi čovjek stekao dojam kao da je time sve gotovo, sve iscrpljeno što Crkva vjeruje i uči s obzirom na Kristovu stvarnu prisutnost u tom sakramentu; Nije dopušteno tumačiti tajnu pretvorbe, a da ne bismo spomenuli čudesne preobrazbe cijele supstancije kruha u tijelo, a cijele supstancije vina u Krv Kristovu kako govori o tome Tridentinski sabor. **Nije** u njegovim definicijama **riječ samo** o nekakvoj promjeni značenja »**transsignifikaciji**«, niti o samoj promjeni svrhe »**transfinalizaciji**«, kako neki vole danas isticati. Svakom je iskrenom čovjeku **očito** kako **se ovakvim i sličnim nazorima vrijeđa poštovanje prema božanstvenoj euharistiji.**« («Mysterium Fidei», Notitiae 12, str. 370—371). **Tako misli Papa**, autentični tumač crkvene i Božje misli!

Ponavljam, bojim se da u ovoj borbi oko značenja riječi »eulogein«, »benedicere« ne dolazi u pitanje crkvena predaja o pretvorbi s kojom stoji i pada prava vjera u Isusa Krista među nama živoga!

Smijem li spomenuti **Papine riječi** o ozbiljnosti stvari kao i o **odgovornosti** koja dolazi ovdje u pitanje? Evo što stavlja Papa na srce prevoditeljima liturgijskih tekstova: »U prevođenju liturgijskih tekstova riječ je o teškoj dužnosti, o neslućenoj odgovornosti onih koji su auktori tekstova. Pretakanje latinskih tekstova na **domaći jezik zahtijeva** veoma **istančan osjećaj**. Kako je prevođenje važno i teško, mogu mu sretno pristupiti **samo zajedničkim silama svi koji su tome dorasli**, po svoj prilici će uspjeti jedino uzajamnim savjetovanjem i **zajedničkom suradnjom**. Tko se laća toga posla mora imati fin osjećaj za kršćansku latinštinu i za narodni jezik.« (Notitiae 12, p. 378—379). Kongregacija za bogoštovlje komentira ove riječi te drži da je još **važnije poznavanje domaćega jezika!** (Notitiae 12, str. 396—397).

Ako je po Papinu sudu tako važan već i svaki prijevod liturgijskih tekstova, **odgovornost** će biti kudikamo **teža** dođe li u pitanje sam **najsvetiji dio** cijele **Euharistijske molitve!** Nađe li se u tim časnim trenucima u tekstu riječ koja baca vjernike iz koncepta, koja unosi zbrku i nerazumijevanje u neku, pa makar i najprostiju štokavsku, bosansko-hercegovačku pamet, onda bi ga bez okolišanja i u savjesti morali odstraniti oni koji su **auktori** liturgijskih tekstova i koji na kraju krajeva stavljaju potpis na sve, a to **su biskupi na službenim vijećanjima** za vrijeme biskupskih konferencija.

Ako je potreban ovoliki znanstveni aparat da se čovjek zbilja živ namučiti pokaže li našim stručnjacima na ovakvu grubu pogrešku, kako da onda ima još srca uprijeti prstom dalje i na ostale sitnije stvari? Bojim se da je situacija više nego ozbiljna!

O. Radogost Grafenauer

KONKRETNJE O LEKCIONARU

U Lekcionaru za obične dane kroz godinu dobili smo neki osvrt na moje bilješke o Lekcionaru za ovogodišnje nedjelje. Oni žale što nisam konkretniji te se hvale kako »savjesno razrješuju mučne biblijske jezične spletove o kojima mnogi nezadovoljnik (biva i ja) »acijelo ni ne sanja.«